

تحلیل کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم

مجید محمدی - دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
محبوبه بابایی* - استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران
عالیه شکرپیگی - استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۸/۲۵

چکیده

مقدمه: کیفیت زندگی روستایی عبارتست از چگونگی شرایط و وضعیت عینی زندگی خانواده‌ها و روستاها.
هدف پژوهش: تحقیق حاضر با هدف بررسی عوامل مرتبط با کیفیت زندگی روستاییان شهرستان طارم در سال ۹۵ به اجرا درآمده است.
روش شناسی تحقیق: این پژوهش یک پژوهش کمی از نوع پیمایشی می‌باشد جامعه آماری در تحقیق حاضر عبارتست از روستاییان شهرستان طارم با جامعه آماری ۱۲۰۰ نفر که تعداد ۳۷۱ نفره روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. روش مورد استفاده در این تحقیق توصیفی-تحلیلی و ابزار مورد استفاده در این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم افزار (SPSS) و با استفاده از آمارهای توصیفی و آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره انجام گرفته است.
قلمرو جغرافیایی پژوهش: پژوهش حاضر در بین روستاییان شهرستان طارم از توابع استان زنجان به اجرا درآمده است.
یافته‌ها و بحث: از بین عوامل فردی (سن، جنسیت، تحصیلات، بعدخانوار، وضعیت تاهل، مقدار زمین زیر کشت، میزان درآمد، نوع کار، نوع محصول زراعی و نوع محصول باغی) تنها بین متغیرهای میزان درآمد، مقدار زمین زیر کشت و نوع محصول باغی با متغیر وابسته (کیفیت زندگی) رابطه معناداری وجود داشت و همچنین بین عوامل مستقل (زیرساخت‌های کشاورزی، زیرساخت‌های کالبدی، زیرساخت‌های نهادی و زیرساخت‌های اجتماعی) تنها بین زیرساخت‌های نهادی با متغیر وابسته (کیفیت زندگی) تفاوت معناداری وجود نداشت.
نتایج: براساس یافته‌های تحقیق می‌توان چنین نتیجه گرفت که در خصوص نتیجه‌گیری کلی، اکثریت حجم نمونه، کیفیت زندگی را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند و در مجموع، تمام ابعاد بررسی شده از شاخص کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم، قادر به تبیین حدود ۴۳ درصد از تغییرات میزان رضایتمندی از کیفیت زندگی در نواحی روستایی بوده و حدود ۵۷ درصد باقی مانده توسط عواملی خارج از چهارچوب این تحقیق می‌باشد.
واژه‌های کلیدی: کیفیت زندگی، زیرساخت‌های کشاورزی، زیرساخت‌های کالبدی، مشارکت خانوادگی، امکانات رفاهی

نحوه استناد به مقاله:

محمدی، مجید، بابایی، محبوبه و شکرپیگی، عالیه. (۱۴۰۰). تحلیل کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم. *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۶(۳)، ۵۸۳-۵۹۷.

DOR: 20.1001.1.25385968.1400.16.3.6.3

مقدمه

عبارت کیفیت زندگی، بیشتر در حوزه طب و پزشکی، برای سنجش و اندازه‌گیری نوع و حالت بیماری مورد استفاده قرار گرفته است. بنابراین در سال‌های اخیر تحقیقاتی برای توضیح این اصطلاح و تدبیر و رفتار با آن و به خصوص کیفیت زندگی مرتبط با سلامت، درون بافت طبی و پزشکی صورت گرفته است، اما کیفیت زندگی، مفهومی گسترده‌تر از یک بحث صرفاً پزشکی است و می‌تواند در حوزه‌هایی همچون روانشناسی، جامعه‌شناسی و اقتصاد و مطالعات محیطی و منطقه‌ای نیز به کار برده شود. زیرکیفیت، زندگی هم فردی و هم اجتماعی است و این دو جنبه، متقابلاً به هم وابسته‌اند. ممکن است سطوح فردی رضایت مندی از زندگی را اندازه بگیریم، اما اینکه نیازها چگونه برطرف می‌شوند، موضوعی صرفاً شخصی نیست و یا به ندرت چنین است (اسمیت، ۱۳۸۲: ۴). هر پژوهشگری که سعی در توصیف و تحلیل کیفیت زندگی دارد، معمولاً عوامل خاص یا دسته محدودی از عوامل را مورد بررسی قرار می‌دهد. امروزه موضوع کیفیت زندگی در جامعه‌شناسی به عنوان درک ذهنی آسایش در نظر گرفته می‌شود که نیازها و ادراکات افراد را به حساب می‌آورد. در اقتصاد تحت عنوان استاندارد زندگی کردن به کار برده می‌شود و در پزشکی تحت عنوان نسبت سلامت و بیماری به همراه عوامل تأثیرگذار بر سبک زندگی سالم در نظر گرفته می‌شود (کاستلز، ۱۹۹۶، به نقل از نیازی و همکاران، ۱۳۸۳: ۶). مفهوم کیفیت زندگی سازهای است که از نیمه دوم قرن بیستم مورد توجه نظریه پردازان شاخه‌های مختلف علوم اجتماعی و مطالعات توسعه و مدیران و کارگزاران سیاست اجتماعی قرار گرفته است. این توجه تحت تأثیر بروز پیامدهای منفی حاصل از فرایند صنعتی شدن، سیاست‌های متمرکزبر رشد اقتصادی و تحول در رویادهای نظری و سیاست‌های عملی توسعه بوده است. گرچه مفهوم کیفیت زندگی از اواخر قرن بیستم مورد توجه جامعه‌شناسان قرار گرفته است، اما ریشه‌های آن در جامعه‌شناسی رامی‌توان تا اواسط قرن بیستم پی گرفت. در دهه ۱۹۶۰ هنگامی که جامعه‌شناسان علیه چیرگی شاخص‌های اقتصادی واکنش نشان دادند، مفهوم کیفیت زندگی در پژوهش‌های اجتماعی اهمیت یافت زیرا مشاهده می‌شد که به رغم رشد سریع اقتصادی، مسائلی چون فقر، بیکاری، نابرابری اقتصادی، شکاف اجتماعی و... رو به فزونی گذاشته است. نتایج نشان می‌دهد زمانیکه متغیرهای دیگر توسعه‌ای کنترل شوند، درآمد یک عامل تأثیرگذار در بهزیستی نیست (VanZerr, 2011: 34) اما تا آن هنگام تمام شاخص‌های کیفیت زندگی عینی بودند. امروزه سطح زندگی تنها به مفهوم وضعیت مادی نیست، زندگی خوب بیشتر ناظر بر ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی است، در حالی که زندگی کمی، یکی کردن هدف‌های افراد جامعه (یکسان‌سازی نیازهای انسانی است) از این رو در دهه ۱۹۷۰ شاخص‌های ذهنی هم به ابزارهای سنجش کیفیت زندگی افزوده شدند. شاخص‌های ذهنی از پیمایش ادراکات، ارزیابی‌ها و رضایت ساکنان از زندگی به دست می‌آیند، در حالی که شاخص‌های عینی مربوط به حقایق قابل مشاهده‌اند که غالباً از داده‌های ثانویه به دست می‌آیند. کیفیت زندگی مفهومی پیچیده و چندبعدی است که تحت تأثیر مؤلفه‌هایی همچون زمان و مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی قرار دارد و وضعیت آن به میزان توسعه یافتگی جوامع وابسته است (رضوانی و همکاران، ۱۳۹۱: ۶). برخی آن را به عنوان قابلیت زیست‌پذیری یک ناحیه، برخی دیگر به عنوان اندازه‌ای برای میزان جذابیت و برخی به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی، شادکامی و مواردی از این دست تعبیر کرده‌اند. (Epley and Menon, 2008: 281) فرانس^۱ (۱۹۹۶) با بررسی مقالات و مطالعات انجام شده در ارتباط با کیفیت زندگی به لحاظ مفهومی کاربرد این اصطلاح را در شش حوزه دسته‌بندی کردند که در ذیل به عناصر مؤثر مربوط به هر کدام آورده شده است. (غفاری و امید، ۱۳۸۷: ۸)

جدول ۱. عناصر مؤثر در کیفیت زندگی

عناصر مؤثر در مفهوم سازی	حوزه کاربرد مفهوم
توان تامین نیازهای اساسی و حفظ سلامتی/ تمرکز بر توانایی‌های کارکردی	زندگی عادی
توانایی فرد به منظور ایجاد یک زندگی مفید اجتماعی/ ایفای نقش مؤثر در جامعه/ برخورداری از موفقیت مناسب شغلی	مطلوبیت زندگی
تعامل میان احساس هیجان و افسردگی/ متأثر از عوامل درونی و بیرونی/ موقتی و کوتاه مدت	شادکامی
ارزیابی مثبت فرد از کیفیت زندگی خود/ معطوف به توانایی‌های شخصی/ رضایتمندی از زمینه‌های مختلف مانند عشق، ازدواج	رضایت از زندگی
توان فرد در دستیابی به اهداف/ رضایت شخصی، خودباوری، رضایت مندی در هنگام مقایسه با دیگران/ حداقل شکاف میان موفقیت شخصی و انتظارات خود	دستیابی به اهداف شخصی
توانایی‌ها و استعدادهای فیزیکی و ذهنی بالفعل و بالقوه فرد به طور فطری	استعدادهای ذاتی

منبع (غفاری و امید، ۱۳۸۷)

1. Frans

مفهوم کیفیت زندگی می تواند به عنوان ابزاری نیرومند جهت نظارت بر برنامه ریزی و نظارت بر توسعه در جامعه استفاده شود. برنامه ریزان برای نظارت بر اجتماع، ارزیابی اثربخشی و کارایی سیاست ها و برنامه های فعلی و تدوین برنامه های جدید کمک کند، زیرا ابعاد مختلف اقتصاد، اجتماعی، محیطی و سلامت جامعه را در بر می گیرد. هدف کیفیت زندگی در مناطق روستایی، تثبیت جمعیت خانوارهای روستایی و دسترسی عادلانه آنها به زمین و منابع در روستاها است (حیدری، ۱۳۹۰: ۸). از نظر چمبرز توسعه روستایی شامل کمک به فقیرترین مردمی است که در نقاط روستایی به دنبال امرارومعاش اند و خواستار سهم بیشتری از منافع توسعه هستند. این گروه شامل کشاورزان خرده پا، اجاره داران و افراد فاقد زمین است (Chambers, 1995: 186). کیفیت زندگی در مناطق روستایی به عوامل زیادی از جمله اشتغال، درآمد مناسب، دسترسی به خدماتی مانند آموزش و بهداشت، سلامت، محیط طبیعی، امنیت و انجمن های قوی وابسته است. هر چند، کیفیت زندگی مردم در مکان های شهری نیز بدین عوامل وابسته است اما چالش های مربوط به رفاه و زندگی بهتر در این گونه نواحی با مناطق روستایی بسیار تفاوت دارد. به طوری که عواملی مانند مقیاس کوچک و تراکم کم سکونتگاه های روستایی، کاهش اشتغال و درآمد در بخش کشاورزی، فاصله زیاد از نواحی جغرافیایی آنها، راه های ارتباطی و شبکه حمل و نقل نامناسب و ناکارآمد، اجرای سیاست های لازم برای بهبود کیفیت زندگی روستایی را پیچیده تر کرده است. (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷: ۳) شورتال^۱ (۲۰۰۸) در اندازه گیری کیفیت زندگی افراد روستایی تنها به واقعیات قابل مشاهده و ملموس همان کیفیت عینی زندگی تاکید دارد در مقابل نورمان^۲ (۲۰۰۷) برای سنجش کیفیت زندگی روستاییان بعد از ذهنی کیفیت زندگی را در سرلوحه مطالعات خود قرار می دهد. (حیدری، ۱۳۹۰: ۹) دیمیترو^۳ (۲۰۱۴) نیز کیفیت زندگی در مناطق روستایی را در گرو بهبود وضعیت دو دسترسی به خدمات اساسی و پویایی اقتصاد روستایی و حفاظت و بهبود منابع طبیعی می داند. (Dymitrow, 2014: 31). رمزی و اسمیت^۴ در سنجش کیفیت زندگی روستاییان به دیدگاه آمیزشی و ترکیبی معتقد هستند و بر این باورند که تلفیق وضعیت عینی زندگی روستاییان با ارزیابی ذهنیت های آنها معرف کیفیت زندگی در مناطق روستایی می باشد. پیرامون ارتقای شاخص های کیفیت زندگی در مناطق روستایی بسیاری بر این اعتقاد هستند که پایین بودن شاخص های کیفیت زندگی در مناطق روستایی مشکلات متعددی از جمله تشدید بیکاری، به مخاطره انداختن امنیت شغلی، درآمد، تغذیه، تضعیف اعتماد اجتماعی و نهادی و کیفیت محیط را به دنبال می آورد (Paul and kumar, 2005: 21). بلوک^۵ (۲۰۰۵) بر این باور است که کیفیت زندگی انعکاسی از شرایط محیطی، اجتماعی، اقتصادی و غیره در مناطق روستایی می باشد که بستر را جهت نظارت بر برنامه ریزی توسعه جوامع روستایی مهیا می سازد و به عبارتی ابزاری قدرتمند در این زمینه می باشد. غایت نهایی بررسی کیفیت زندگی افراد روستایی نیل به این مهم است که زمینه یک زندگی مطلوب را برای جوامع روستایی مهیا ساخته و متعاقب آن احساس هدفمند بودن و احساس لذت در برطن آن مستتر باشد (fisher, 1995: 26). ایجاد زندگی مطلوب و متعال روستاییان نیازمند اجرای طرح های توسعه روستایی در کشور می باشد. این طرح ها باید بتوانند مسائل و مشکلات موجود در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، محیطی و کالبدی را بر طرف نمایند تا کیفیت مطلوب زندگی روستاییان حاصل آید. (Rabiifar, 2015: 79). بلوم^۶ معتقد است برای درک درست از کیفیت زندگی روستایی باید متکی به درک روشنی از رابطه مناطق روستایی با اقتصاد شهری و جهانی بود. بطوریکه اصولاً محصولات کشاورزی مناطق روستایی به عنوان مواد غذایی به مناطق شهری و گاهی اوقات به بازارهای جهانی عرضه می شود علاوه بر این مناطق روستایی بدون هیچ حزب کارگری توانسته به عنوان یک منبع، بر اساس بخش تولیدی و گسترش شهرها و در برخی موارد توسط فرصت های شغلی خارجی و یا فشاری زمینی و کاهش دستمزدهای کشاورزی از کشور مستقل باشند این روند مناطق روستایی به عنوان تولید محصولات و همچنین برخی خدمات بوده است و همچنین برخی از جوجه ارسالی از مهاجرانی که خانواده های خود را برای مشاغل شهری و خارج از کشور ترک کرده اند به برخی از منابع جوامع روستایی کمک کرده است. (Bloom, et al, 2001: 232).

با توجه به اهمیت موضوع، در سال های اخیر مطالعات تجربی متعددی در خصوص کیفیت زندگی در مناطق روستایی انجام شده است که در زیر به مرور و تبیین خلاصه نتایج برخی از مهمترین آنها پرداخته شده است:

1. Shortal

2. Norman

3. Dymitrow

4. Remzi and Smith

5. Block

6. Bloom

بدری و همکاران^۱ (۲۰۱۱) "سنجش شاخص های ذهنی کیفیت زندگی در نواحی روستایی مطالعه موردی دهستان جعفریای جنوبی شهرستان ترکمن" به این نتیجه رسیدند که، بالاترین میزان رضایت از کیفیت زندگی در قلمروهای کیفیت تعامل و همبستگی اجتماعی و کیفیت امنیت و کمترین میزان آن نیز در قلمروهای اشتغال و درآمد و گذران اوقات فراغت ارزیابی شده انداز میان هشت قلمرو، فقط در دو قلمرو اشتغال و درآمد و گذران اوقات فراغت، از میانگین پایین تر هستند. حیدری^۲ (۲۰۱۱) در پژوهش خود با عنوان "بررسی شاخص های کیفیت زندگی در سکونتگاه های روستایی استان کهگیلویه و بویراحمد" به این نتیجه رسید که نواحی شهری استان و متوسط روستاهای کشور دارای کیفیت بالاتر و سطح مطلوبتر زندگی نسبت به نواحی روستایی استان کهگیلویه و بویراحمد می باشد. کوچکی نژاد و همکاران^۳ (۲۰۱۱) در پژوهش خود با عنوان "بررسی و سنجش کیفیت زندگی در نواحی روستایی بخش مرکزی شهرستان کرمانشاه" به این نتیجه رسیدند که از بین هفت معیار اصلی بررسی شده مرتبط با کیفیت زندگی، سه معیار کیفیت زیر ساخت ها، کیفیت اشتغال و درآمد و کیفیت سلامت و امنیت در سطح بالای رضایتمندی ساکنین قرار دارد و در مقابل چهار معیار کیفیت گذران اوقات فراغت، کیفیت محیطی، کیفیت سکونتگاه ها و کیفیت آموزش پایین تر از حد متوسط ارزیابی شده است. عبداللهی^۴ (۲۰۱۲) در پژوهش خود با عنوان "سنجش کیفیت زندگی بررسی تأثیر رفاه و سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی در مناطق روستایی شهرستان بویر احمد" به این نتیجه رسید که کیفیت زندگی از نظر، خانوارهای مورد مطالعه به چهار دسته کیفیت زندگی پایین، متوسط، خوب و عالی تفکیک شدنی هستند. افزون بر آن، یافته ها حاکی از آن بود که بین کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود ندارد حال آنکه کیفیت زندگی رابطه معناداری با رفاه اجتماعی داشت. آزادی و همکاران^۵ (۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان "ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی استان ایلام (مطالعه موردی دهستان کارزان)"، که بر اساس مولفه های ابعاد اجتماعی (کیفیت آموزش - کیفیت سلامت و امنیت - کیفیت اوقات فراغت)، کیفیت کالبدی (کیفیت محیط مسکونی - کیفیت زیرساخت ها)، بعد محیطی (کیفیت محیطی)، بعد اقتصادی (کیفیت اشتغال و درآمد)، انجام داده اند. یافته های پژوهش نشان داد به غیر از مولفه کیفیت محیط مسکونی سایر مولفه های مورد بررسی برای سنجش کیفیت زندگی پایین تر از حد متوسط هستند و همچنین در این مطالعه رابطه معناداری بین جمعیت و سطح کیفیت زندگی مشاهده گردید. رضوانی و همکاران^۶ (۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان "سنجش عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی سالمندان در مناطق روستایی شهرستان نیشابور" به این نتیجه رسیدند که حدود ۳۶ درصد سالمندان روستای مورد مطالعه کیفیت زندگی خود را خوب و بسیار خوب، ۵۵ درصد افراد کیفیت زندگی را متوسط، و حدود ۹ درصد کیفیت زندگی را بد و بسیار بد ارزیابی کرده اند. خراسانی و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود با عنوان "سنجش و ارزیابی مؤلفه های کیفیت زندگی در روستاهای دهستان کرسف شهرستان خدابنده" به این نتیجه رسیدند که وضعیت روستاهای مورد مطالعه از نظر کیفیت زندگی در مجموع مناسب بوده است و غالب مؤلفه ها وضعیت مناسبی را نشان می دهند که می تواند ناشی از عوام مختلف مانند برخورداری از سطوح خدماتی مطلوب، وجود منابع درآمدی در سطح ناحیه ای و احساس امنیت عمومی می باشد. همچنین از میان مؤلفه های مورد بررسی مؤلفه تعلق مکانی بالاترین میانگین را در مجموع روستاهای مورد مطالعه داشته است که در حقیقت بیانگر علاقه و میل روستاییان به ادامه زندگی در این نواحی بوده است که روستا برای ادامه زندگی و کار به سایر نواحی ترجیح می دهند. کیفیت زندگی بیش از هر چیز امری است نسبی و برای تعریف و سنجش آن معیار مطلق و جامع و جهانشمولی وجود ندارد که در همه جا مصداق داشته باشد. مفهومی است که به شدت متأثر از زمان و مکان است. عوامل مؤثر بر آن، بسته به دوره زمانی و مکان جغرافیایی و شرایط فرهنگی تغییر می کنند. مؤلفه های کیفیت زندگی بر اساس ارزش های فردی و اجتماعی و ملی تعریف می شوند. شکی نیست که واقعیت ها و شرایط عینی جامعه و وضعیت مادی زندگی فرد نیز در آن نقش تعیین کننده دارند. امروزه یکی از مهمترین شاخص های پیشرفت اجتماع، کیفیت زندگی است از طرفی بهبود کیفیت زندگی می تواند زمینه های دیگر توسعه مانند توسعه اجتماعی، اقتصادی و کالبدی را در مناطق روستایی به همراه داشته باشد. به هر جهت، کیفیت زندگی به عنوان یک اصطلاح کلی، مفهومی برای نشان دادن چگونگی برآورده شدن نیازهای انسانی و هم چنین معیاری برای ادراک رضایت و عدم رضایت افراد و گروه ها از ابعاد مختلف زندگی است. ساکنین نواحی روستایی امروزه به نسبت ساکنین شهرها

1. Badri et al

2. Heidari

3. Koocheki negzad et al

4. Abdollahi

5. Azadi et al

6. Razvani et al

کمتر مورد توجه قرار می گیرند این بی مهری، بهبود زندگی آنان را با چالش روبرو می سازد تا جایی که سطح رضایتمندی از حضور در این نواحی پایین می یابد و در مرحله بعد است که کم کم مهاجرت ها شروع می شود و ساکنین روستاها به سمت شهرها مهاجرت می کنند. شهرستان طارم یکی از جمله شهرستان هایی است که از نظر منابع و امکانات نسبت به شهرستان های دیگر استان زنجان از درجه مطلوبی برخوردار است و اکثر ساکنین این شهرستان از وضعیت رفاهی بالاتری در مقایسه با سایر شهرستان ها برخوردار هستند. بر این اساس این مسئله همیشه دغدغه و سوال اصلی پژوهشگر بوده که کیفیت زندگی در شهرستان طارم با داشتن رتبه سوم از نظر میزان رفاه اجتماعی، الیخصوص در روستاهای این شهرستان چگونه می تواند باشد. در این راستا در این پژوهش سعی داریم تا با مطالعه علمی به تحلیل کیفیت زندگی به ارزیابی شاخص های مرتبط با کیفیت زندگی روستاییان در روستاهای شهرستان طارم بپردازیم. تا شاید گامی در جهت بهبود وضع موجود و ارتقای سطح کیفیت زندگی روستاییان باشد. و همچنین زمینه ای برای مطالعات بعدی و ارزیابی سیاستهای اجرا شده برای روستا از دید ساکنان آن باشد.

روش پژوهش

روش اجرا این پژوهش از نوع پیمایشی است که همراه با پرسشنامه و مصاحبه حضوری انجام شده است. این پژوهش از نوع مطالعات پهنانگر، (کمی) بوده که می تواند قابلیت آزمون پذیری و تعمیم پذیری داشته باشد و از لحاظ تحلیلی، توصیفی و تبیینی بوده و همچنین از لحاظ زمانی مقطعی و از لحاظ هدف تحقیق کاربردی می باشد. جامعه آماری این پژوهش عبارتست از روستاییان شهرستان طارم می باشد. مادرین روستاهای شهرستان که بیش از ۱۰۰ روستایی باشد (۱۰ روستا در بخش مرکزی و ۱۰ روستا در بخش چورزق) تعداد ۲۰ روستا به روش نمونه گیری تصادفی سیستماتیک انتخاب کرده ایم، روش کار ما به این صورت بود که ابتدا لیستی از روستاهای شهرستان طارم انتخاب کردیم، و از یک تاصد شماره گذاری کردیم روستاییان شهرستان و شماره هایی را که به ۵۰ و ۵ ختم می شدند را به عنوان حجم نمونه انتخاب کردیم که شامل ۲۰ روستا شد.

جدول ۲. روستاهای مورد بررسی

نام روستا (بخش مرکزی)	فاصله از شهر	جمعیت
۱ هزارود	۱۵	۱۰۵۴
۲ کوهکن	۲	۳۴۵
۳ مامالان	۱۷	۵۶۰
۴ گیلوان	۲۵	۱۲۷۵
۵ تسکین	۱۹	۴۵۶
۶ قارقلی چم	۲۰	۴۵۰
۷ گیلان کشه	۲۴	۸۵۷
۸ تشویر	۲۱	۹۸۹
۹ کرد آباد	۲	۹۸
۱۰ محمدآباد	۲۵	۲۳۳
۱۱ کهبیا	۸	۶۸۱
۱۲ جیا	۱۲	۵۹۸
۱۳ ونی سر	۹	۹۶۲
۱۴ غلات	۱۴	۵۷۸
۱۵ شیت	۲۸	۴۵۲
۱۶ انزر	۲۳	۳۴۸
۱۷ گوهر	۲۶	۵۴۳
۱۸ قاضی بلاغی	۱۴	۳۹۸
۱۹ رزه بند	۱۶	۴۸۹
۲۰ پاه رود	۳۲	۶۶۴

(سالنامه آماری ایران، ۱۳۹۰)

از لحاظ تعیین حجم نمونه در این تحقیق از «روش برآورد حجم نمونه کوکران» نمونه‌هایی با فاصله اطمینان ۹۵٪ برآورد گردیده است، در واقع بارعایت سطح معنی داری اطمینان یا قابلیت اعتماد معین به ترتیب نمونه‌هایی با حجم ۳۷۱ نفر برای این پژوهش برآورد گردیده است در پژوهش حاضر سعی گردیده است با توجه به اینکه قادر به مصاحبه با کل اعضای جامعه آماری خود نبودیم به ناچار از نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده کرده ایم در واقع حجم کوچکی از جامعه آماری را انتخاب کرده و مطالعه خود را روی آن حجم انجام داده و نتایج آنرا به جامعه آماری تعمیم می‌دهیم. ابزار مورد استفاده در این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بوده که جمعاً دارای ۶۴ سؤال می‌باشد. و بصورت مصاحبه‌ای از جامعه آماری، در مورد مسئله مورد صورت گرفته است. بطوریکه برای توصیف متغیرها بر حسب سطوح از شاخص‌های پراکندگی و متمایل به مرکز استفاده شده است. برای تبیین روابط متغیرها از آزمون ضریب همبستگی برای تعیین شدت رابطه استفاده شده است. به منظور سنجش اعتبار درونی، ابتدا روش اعتبار محتوا برای افزایش اعتبار پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت در این روش با استفاده از مقیاس‌های آزمون شده در پژوهش‌های کیفیت زندگی و نظرخواهی از اساتید و کارشناسان؛ گام اول برداشته شد. سپس پرسشنامه، نهایی و تکمیل شد. به منظور پایایی ابزار تحقیق، از آلفای کرونباخ استفاده گردید که مقادیر آن برای هر حوزه، به طور جداگانه در جدول ۱ نشان داده شده است

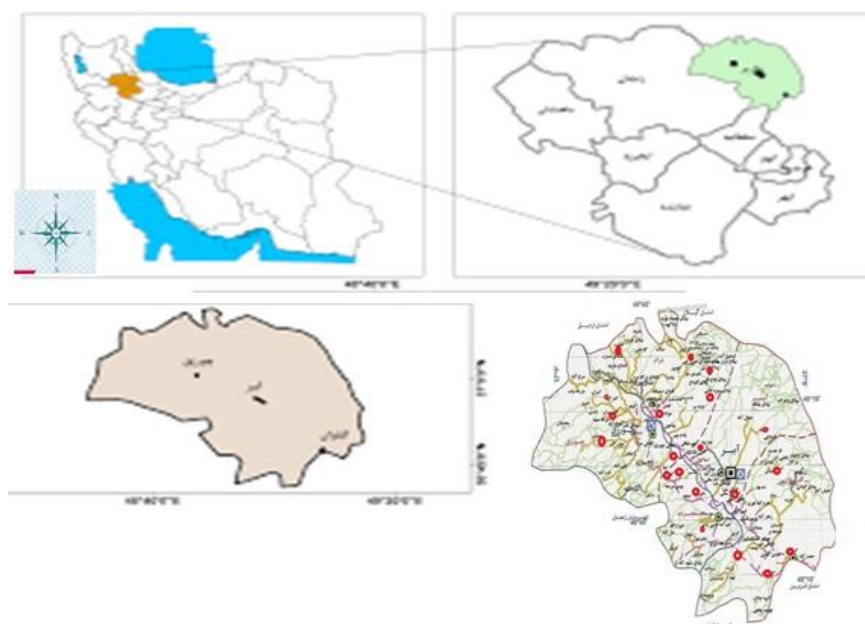
جدول ۳. شاخص‌های کیفیت زندگی

حوزه	شاخص‌ها	تعداد گویه	ضریب پایایی
کیفیت زندگی	سلامت جسمانی و عمومی، رفاه فردی و خانوادگی، میزان درآمد، موقعیت و جایگاه در روستا و سرمایه اجتماعی	۲۰	۰/۷۵
زیرساخت‌های کشاورزی	داشتن امکانات کشاورزی از قبیل (تراکتور، آب کشاورزی، زمین حاصلخیز) اعتبارات کشاورزی و داشتن انبار (فراوری محصولات)	۶	۰/۷۹
زیرساخت‌های کالبدی	داشتن مسکن نوساز، رضایت از وجود مراکز فرهنگی و مذهبی (مسجد)، وجود امکانات مناسب مسکونی (سیستم گرمایشی و سرمایشی، تجهیزات زندگی)، امکانات خدمات عمومی (نانوایی، دسترسی به جاده) و داشتن وسیله شخصی	۹	۰/۸۲
زیرساخت‌های نهادی	سازمان دهی‌های روستایی (تعاونی‌ها و شوراهای دهیاری)، بانک (تسهیلات بانکی) و حمایت‌های جهاد کشاورزی در روستا	۷	۰/۷۲
زیرساخت‌های اجتماعی	امکانات سلامتی (بیمارستان و درمانگاه) و امکانات آموزشی (مدرسه، مهد کودک) و داشتن آب آشامیدنی مناسب در روستا	۸	۰/۷۶
امکانات رفاهی	وجود امکانات ورزشی و تفریحی، و امکانات رفاهی درون خانه‌ای (تلویزیون، کامپیوتر و اینترنت)	۷	۰/۷۱
مشارکت خانوادگی	نحوه برخورد و ارتباط با یکدیگر، همکاری در کارها، مشارکت فکری، مشارکت عاطفی	۷	۰/۷۸

قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهرستان طارم، یکی از شهرستان‌های استان زنجان است. این شهرستان در شمال استان واقع شده و با استان‌های گیلان، قزوین و اردبیل همسایه می‌باشد. جمعیت این شهرستان بر طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ خورشیدی، برابر با ۴۶۰۶۱۶ نفر بوده است. مرکز این شهرستان، شهر آب بر می‌باشد. شهرستان طارم یکی از شهرستان‌های هفتگانه استان زنجان می‌باشد این شهرستان در بهمن ماه سال ۱۳۷۶ به مرکزیت شهر آب بر تأسیس گردیده و شامل دو بخش، پنج دهستان و ۱۵۵ آبادی می‌باشد که ۱۰۱ آبادی آن دارای سکنه و مابقی خالی از سکنه می‌باشند. این شهرستان از شمال به استان گیلان، از شرق به شهرستان قزوین از جنوب به شهرستان ابهر و از غرب به شهرستان زنجان محدود است. شهرستان طارم با مساحتی بالغ بر ۲۲۳۵ کیلومتر مربع در مدارهای جغرافیایی ۴۸ درجه و ۳۰ دقیقه تا ۴۹ درجه و ۱۴ دقیقه طول جغرافیایی از نصف‌النهار گرینویچ و ۳۶ درجه و تا ۳۸ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۳ دقیقه عرض شمال از خط استوا قرار گرفته است. شهرستان طارم دارای ناهمواریهای بسیار بوده و رودخانه پرآب و خروشان قزل اوزن، دره

عمیقی را در آن ایجاد نموده که ارتفاع کف این رودخانه در گیلوان به کمتر از ۴۰۰ متر از سطح دریا رسیده و طرفین آن رشته کوههایی قرار گرفته که ارتفاع برخی از قله آن به بیش از ۲۸۰۰ متر بالغ می‌گردد. سهم شهرستان طارم از کل جمعیت استان حدود ۵ درصد بوده و همچنین سهم مساحت آن از استان ۱۰ درصد می‌باشد عبور رودخانه قزل اوزن به عنوان شاه‌رگ حیاتی از این شهرستان توانمندی های کشاورزی را دو چندان نموده و باعث رشد، توسعه و رونق اقتصادی منطقه گردیده، تاحدی که به عنوان قطب کشاورزی مخصوصاً در زمینه تولید محصول زیتون (۲۷ درصد زیتون کل کشور) این منطقه را به عنوان منطقه استراتژیک کشاورزی استان معرفی می‌نماید (وبگاه دانشگاه علوم پزشکی استان زنجان).

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه
(Source: Digital layers database Geosciences of Iran, 2015)

یافته ها و بحث

یافته های توصیفی براساس تکمیل و جمع آوری پرسشنامه نشان داد که از لحاظ شاخص سن، گزینه ۱۵ تا ۳۵ سال بامیزان ۴۵/۳ درصد، شاخص جنسیت، متغیر مردها با میزان ۸۶/۳ درصد و متغیر زنان با میزان ۱۲/۱ درصد، در شاخص تاهل متغیر متاهل بامیزان ۶۶ درصد و مجرد با میزان ۱/۱ درصد، شاخص بعدخانوار، گزینه ۳-۴ نفر ۴۴/۵ درصد، شاخص میزان درآمد ماهیانه، گزینه بین ۱ تا ۲ میلیون تومان با میزان ۵۱/۷ درصد، شاخص نوع شغل، گزینه کارآزاد غیر کشاورزی با میزان ۲۹/۹ درصد، شاخص تحصیلات، گزینه دیپلم بامیزان ۳۸/۳ درصد، شاخص مقدار زمین زیر کشت، گزینه ۲-۴ هکتار با میزان ۴۸/۲ درصد، شاخص نوع محصولات زراعی، محصول سیب زمینی بامیزان ۳۸/۸ درصد و شاخص نوع محصول باغی، محصول زیتون بامیزان ۵۰/۹ درصد بیشترین و کمترین پاسخ ها را به خود اختصاص داده اند. در جدول زیر نتایج آمار توصیفی نشان داده شده است.

جدول ۴. اطلاعات توصیفی پاسخگویان

شاخص	متغیر	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
سن	۱۵-۳۵	۱۶۸	۴۶/۳	۴۶/۳
	۳۶-۵۵	۱۵۲	۴۱/۹	۸۸/۲
	۵۶ به بالا	۴۳	۱۱/۸	۱۰۰
جنسیت	مرد	۳۲۰	۸۷/۷	۸۷/۷
	زن	۴۵	۱۲/۳	۱۰۰
وضعیت تاهل	مجرد	۹۷	۲۷/۶	۲۷/۶
	متاهل	۲۴۵	۶۹/۸	۹۷/۴
	طلاق گرفته	۹	۲/۶	۱۰۰
بعدخانوار	۱-۲ نفر	۱۲۲	۳۴/۷	۳۴/۷
	۳-۴ نفر	۱۶۵	۴۶/۹	۸۱/۵
	۵ نفر و بیشتر	۶۵	۱۸/۴	۱۰۰
درآمد	کمتر از ۱ میلیون	۴۱	۱۲/۵	۱۲/۵
	بین ۱ تا ۲ میلیون	۱۹۲	۵۸/۴	۷۰/۹
	بیش از ۲ میلیون	۹۶	۲۹/۲	۱۰۰
نوع شغل	کشاورزی	۱۰۹	۳۳/۶	۳۳/۶
	کارآزاد	۱۱۱	۳۴/۳	۶۷/۹
	کارمند	۳۲	۹/۹	۱۰۰
تحصیلات	زیردیپلم	۱۲۰	۳۲/۵	۳۲/۵
	دیپلم	۱۴۲	۳۸/۵	۷۱/۰
	فوق دیپلم و بالاتر	۱۰۷	۲۹	۱۰۰
مقدار زمین	۱-۲ هکتار	۸۴	۲۲/۶	۲۲/۶
	۲-۴ هکتار	۱۷۹	۴۸/۲	۷۱/۹
	بیش از ۵ هکتار	۱۰۳	۲۷/۹	۱۰۰
محصول زراعی	سیر	۹۳	۲۵/۶	۲۵/۶
	سیب زمینی	۱۴۴	۳۹/۷	۶۵/۳
	پیاز	۳۱	۸/۵	۷۳/۸
	گوجه فرنگی	۳۹	۱۰/۷	۸۴/۶
	برنج	۲۹	۸/۰	۹۲/۶
	حبوبات	۱۳	۳/۶	۹۶/۱
محصول باغی	سبزیجات	۱۴	۳/۹	۱۰۰
	زیتون	۱۸۹	۵۰/۹	۵۰/۹
	انار	۱۰۹	۲۹/۴	۸۰/۳
	هلو	۳۴	۹/۲	۸۹/۵
	شفتالو	۲۱	۵/۷	۹۵/۲
	گیلاس	۱۸	۴/۹	۱۰۰

ترسیم نیمرخ و دامنه تغییرات متغیرهای اصلی تحقیق

بر اساس داده های جدول از نظر توزیع میزان متغیرهای اصلی تحقیق و میانگین بدست آمده نشان می دهد که باتوجه به طیف پنج درجه ای (کاملاً موافقم، موافقم، تا حدودی، مخالفم، کاملاً مخالفم) در دامنه ۴-۰ برابری باشد که نشان دهنده میزان متغیرهای:

میزان کیفیت زندگی در خدمت متوسط، میزان زیرساخت های کشاورزی در حد متوسط به بالا، میزان زیرساخت های کالبدی در خدمت متوسط به بالا، میزان زیرساخت های نهادی در خدمت متوسط به پایین، میزان زیرساخت های اجتماعی در خدمت متوسط، میزان امکانات رفاهی در خدمت متوسط به بالا و میزان مشارکت خانوادگی زیرساخت های کشاورزی می باشد.

جدول ۵. ترسیم نیمرخ و دامنه تغییرات متغیرهای اصلی تحقیق

رتبه	گویه ها	میانگین	خیلی زیاد	زیاد	تأخیری	کم	خیلی کم	کیفیت زندگی
								کیفیت زندگی
۱	احساس می کنم که از سلامت مناسبی برخوردار هستم	۳/۴۱۷۸	۳/۸	۴۴/۵	۴۲	۹/۲	۵	
۲	در حال حاضر میزان سلامتی خودم را بهتر ارزیابی می کنم	۳/۴۳۴۰	۴/۶	۴۹/۹	۳۱/۳	۱۲/۹	۱/۳	
۳	محیطی که در آن زندگی می کنم، سالم و بهداشتی است	۳/۱۹۱۴	۳/۲	۳۵/۶	۴۰/۲	۱۹/۱	۱/۹	
۴	از زندگی لذت می برم	۳/۴۶۹۰	۵/۷	۴۵/۳	۳۸	۹/۷	/۸	
۵	به نظر خودم، زندگی برایم معنادار (با ارزش) است	۲/۹۶۷۷	۳	۱۸/۹	۵۰/۹	۲۲/۴	۴	
۶	برای زندگی روزمره انرژی کافی دارم	۳/۰۴۵۸	۱/۹	۲۳/۵	۵۱/۸	۱۹/۱	۳	
۷	در زندگی روزمره خودم احساس امنیت و آرامش می کنم	۳/۰۸۰۹	۲/۲	۲۶/۴	۵۲/۸	۱۴/۶	۴	
۸	برای رفع نیازهای خود پول کافی دارم	۳/۱۵۰۹	۳/۵	۲۷/۸	۴۷/۲	۱۴	۵/۷	
۹	از ظرفیت های کاری خودم (بازار، خرید، قدم زدن، منزل اقوام) رضایت دارم	۳/۱۱۳۲	۴	۲۱/۳	۶۰/۱	۱۱/۱	۳/۵	
۱۰	از تواناییهای خودم برای انجام فعالیت های روزمره زندگی راضی هستم	۳/۰۴۳۱	۲/۲	۱۳/۵	۷۲/۵	۱۰/۲	۱/۶	
۱۱	از شرایط و امکانات محل زندگی خود رضایت دارم	۳/۱۸۸۷	۲/۴	۲۵/۶	۶۲/۳	۷/۸	۱/۹	
۱۲	از دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی رضایت دارم	۳/۳۹۳۵	۴/۹	۴۱/۸	۴۲/۷	۷/۳	۲/۴	
۱۳	از دسترسی به امکانات حمل و نقل و وضعیت رفت و آمد خود رضایت دارم	۳/۳۲۶۱	۳/۲	۳۵/۶	۵۳/۱	۶/۷	۱/۳	
۱۴	محیطی که در آن زندگی میکنم احساس آرامش دارم	۳/۱۲۹۴	۴/۹	۳۸/۳	۳۱/۸	۱۳/۷	۱۱/۱	
۱۵	زندگی کردن در روستا برای خود و خانواده ام رضایت بخش است	۳/۱۰۷۸	۵/۱	۳۳/۷	۳۶/۴	۱۲/۴	۱۱/۶	
۱۶	در روستا مردم به یک دیگر اعتماد کامل دارند	۲/۹۸۶۵	۵/۴	۲۷/۵	۳۶/۴	۱۷/۸	۱۲/۱	
۱۷	در روستا مردم در کارهای عمومی مشارکت دارند	۳/۰۶۷۴	۴	۳۳/۴	۳۷/۲	۱۵/۹	۹/۴	
۱۸	در روستا بین مردم همبستگی وجود دارد	۳/۰۷۸۲	۳/۸	۳۵	۳۲/۳	۱۶/۲	۱۱/۳	
۱۹	احساس میکنم در محیط زندگی از موقعیت و جایگاه مناسبی برخوردار هستم	۳/۰۹۴۳	۴/۶	۲۴/۵	۵۲/۴	۱۰/۸	۶/۷	
۲۰	در روستا مردم به یکدیگر احترام می گذارند	۳/۰۹۹۷	۴	۲۸/۸	۴۷/۷	۱۱/۹	۷/۵	
رتبه	گویه ها	میانگین	خیلی زیاد	زیاد	تأخیری	کم	خیلی کم	زیرساخت های کشاورزی
۱	در روستا از داشتن زمین های حاصلخیزی برخوردار هستم	۳/۹۳۲۶	۴۷/۴	۲۰/۵	۱۷/۵	۷	۷/۵	
۲	از آب کشاورزی رضایتبخشی برخوردار هستم	۳/۰۲۹۶	۳	۲۷/۸	۵۰/۹	۵/۹	۱۲/۴	
۳	بود و نبود تراکتور در انجام کارهای کشاورزی برایم فرقی نمی کند	۳/۰۷۰۱	۴/۳	۳۲/۶	۳۳/۴	۱۵/۶	۱۲/۱	
۴	از اعتبارات کشاورزی رضایتبخشی برخوردار هستم	۲/۹۵۹۶	۱/۳	۲۰/۵	۵۴/۴	۲۰/۲	۳/۵	
۵	بود و نبود انبار شخصی برای فراوری و نگهداری محصولاتم برایم فرقی نمی کند	۳/۰۱۶۲	۲/۴	۲۱/۳	۵۲/۶	۱۸/۹	۴	
۶	از زمانی که محصولات خودم را فراوری می کنم درآمد بیشتر شده است	۴/۰۶۲۰	۴۷/۴	۲۱/۸	۲۰/۵	۵/۹	۳/۵	
رتبه	گویه ها	میانگین	خیلی زیاد	زیاد	تأخیری	کم	خیلی کم	زیرساخت های کالبدی
۱	از وضعیت فیزیکی محله رضایت دارم	۳/۱۹۹۵	۳/۲	۳۲/۱	۴۷/۷	۱۵/۴	۱/۶	
۲	از وضعیت مسکن خودم که در آن زندگی می کنم رضایت دارم	۳/۲۹۹۲	۴/۶	۳۲/۱	۴۹/۳	۱۲/۷	۵	
۳	داشتن خانه نوساز و مقاوم در روستا زندگی را برایم رضایت بخش کرده است	۳/۶۶۵۸	۳۵/۶	۱۶/۲	۳۰/۷	۱۴/۳	۳/۲	
۴	از وجود مسجد و کتابخانه در روستا احساس آرامش و رضایت دارم	۳/۵۲۵۶	۲۴/۵	۲۲/۶	۳۶/۹	۱۲/۷	۳/۲	
۵	از وسایل و تسهیلات رفاهی در مسکن (سیستم گرمایشی و سرمایشی، سرویس بهداشتی، حمام و ...)	۳/۹۷۳۰	۴۷/۷	۱۵/۴	۲۵/۳	۹/۷	۱/۹	
۶	داشتن تجهیزاتی بهتر برای خانه زندگی را برایم رضایت بخش کرده است	۳/۷۰۰۸	۳۲/۶	۲۰/۲	۳۲/۹	۱۳/۲	۱/۱	
۷	وجود نانوايي در روستا زندگی را برایم رضایت بخش کرده است	۳/۲۲۶۴	۳	۲۸	۵۰/۴	۱۵/۱	۱/۳	
۸	دسترسی روستا به چاهه زندگی را برایم رضایت بخش کرده است	۳/۳۴۲۳	۴	۴۵	۳۶/۴	۱۰/۲	۴/۳	

ردیف	میانگین	خیلی زیاد	زیاد	ناحدودی	چ	بسیار چ	توضیح
۹	۳/۹۸۱۱	۳۱/۸	۴۷/۲	۱۲/۴	۴/۶	۴	داشتن وسیله شخصی زندگی را برایم رضایت بخش کرده است
زیرساخت های نهادی							
۱	۳/۶۷۰۳	۱۲/۹	۵۳/۴	۲۴/۶	۵/۴	۳/۵	از عملکردشورا ها و دهیاری رضایت دارم
۲	۲/۹۶۵۰	۵/۹	۱۷	۵۰/۱	۲۱/۶	۵/۴	شورا ها و دهیاری برای توسعه روستا تلاش می کنند
۳	۲/۷۱۹۷	۱۸/۱	۴۲/۳	۳۴/۲	۴/۳	۱/۱	از وجود تعاونی ها در روستا رضایت دارم
۴	۲/۳۳۱۵	/۸	۴	۲۹/۱	۵۹/۶	۶/۵	از تسهیلات بانکی که در دریافت میکنم رضایت دارم
۵	۲/۴۹۳۳	۲/۷	۷/۵	۳۲/۳	2/5 1	۶/۲	زمانی که از تسهیلات بانکی استفاده میکنم زندگی برایم رضایت بخش شده است
۶	۲/۷۶۰۱	۲/۲	۱۳/۲	۴۳/۴	۳۸/۳	۲/۴	سازمان جهاد کشاورزی از روستاییان حمایت می کند
۷	۳/۳۷۷۴	۳/۵	۳۵/۶	۴۰/۷	۱۲/۷	۳	سازمان جهاد کشاورزی برای توسعه کشاورزان تلاش می کند
زیرساخت های اجتماعی							
۱	۳/۵۴۱۸	۷/۳	۴۶/۶	۳۰/۲	۱۱/۳	۱/۹	از وجود امکانات سلامتی در روستا (درمانگاه) احساس رضایت دارم
۲	۳/۱۹۷۳	۲/۴	۳۶/۹	۴۲/۹	۱۲/۹	۴/۶	وجود امکانات سلامتی و بهداشتی در روستا زندگی را برایم رضایت بخش کرده است
۳	۲/۹۸۹۲	۱/۹	۳۷/۵	۲۱/۸	۳۴/۸	۳/۸	با وجود امکانات بهداشتی از آینده سلامتی خود اطمینان دارم
۴	۳/۵۳۳۷	۴/۹	۵۴/۲	۳۰/۲	۷	۳	از خدمات بهداشتی - درمانی (خانه بهداشت، درمانگاه، بیمارستان) رضایت دارم
۵	۳/۹۳۲۴	۱۳/۵	۶۲/۸	۱۵/۱	۳/۸	۱/۳	زمانی که مهد کودک در روستا احداث شده تربیت بچه برایم راحتتر شده است
۶	۳/۹۶۵۰	۳۸/۸	۳۶/۸	۱۴/۶	۷/۸	۴	در روستا وجود مدرسه ضروری است
۷	۳/۰۷۰۱	۴/۹	۳۶/۴	۲۸/۸	۲۰/۸	۹/۲	از امکانات آموزشی موجود در روستا رضایت دارم
۸	۳/۷۰۳۵	۵/۱	۶۴/۷	۲۱/۸	۵/۴	۱/۶	از کمیت و کیفیت منابع آب در روستا رضایت دارم
امکانات رفاهی							
۱	۳/۶۴۹۶	۴/۶	۶۰/۶	۲۸/۳	۵/۴	/۵	داشتن تفریح و سرگرمی برایم ضروری است
۲	۳/۰۵۶۶	۳	۳۲/۶	۲۹/۹	۳۲/۱	۱/۶	از وجود امکانات مناسب ورزشی و تفریحی در روستا رضایت دارم
۳	۳/۰۵۹۳	۲/۲	۳۷	۳۸/۵	۲۶/۴	۴/۹	از فضاهای تفریحی در روستا رضایت دارم
۴	۲/۸۱۶۷	/۸	۲۶/۴	۳۱/۵	۳۴/۸	۶/۲	از ورزش هایی که در دسترس عموم قرار دارند رضایت دارم
۵	۲/۸۷۰۶	/۸	۲۹/۱	۳۳/۴	۲۷	۹/۲	از امکانات رفاهی درون خانه ام راضی هستم
۶	۳/۷۰۰۸	۲۳/۵	۲۸/۳	۴۲/۹	۳/۵	/۸	وجود کامپیوتر و اینترنت در خانه زندگی را برایم رضایت بخش کرده است
۷	۲/۶۳۲۶	۱/۹	۱۳/۷	۴۲	۳۹/۴	۱۲/۹	وجود تلویزیون در خانه زندگی را برایم رضایت بخش کرده است
مشارکت خانوادگی							
۱	۲/۸۲۲۱	۱/۶	۱۰/۵	۶۲/۸	۱۸/۶	۶/۵	اعضای خانواده از یکدیگر کمک می گیرند
۲	۲/۸۳۴۸	۲/۷	۲۷	۳۱	۲۸/۸	۱۰/۵	از پیشنهادات فرزندان برای حل مشکلات استفاده می شود
۳	۳/۷۸۱۷	۱۳/۵	۵۹	۲۱	۵/۱	۱/۳	اعضای خانواده ما نسبت به یکدیگر بیش از افراد خارج از خانواده احساس نزدیکی می کنند
۴	۳/۱۵۳۶	۶/۲	۲۹/۹	۴۲/۹	۱۲/۹	۷	اعضای خانواده ما مایلند اوقات فراغت خود را با هم بگذرانند
۵	۳/۶۶۵۸	۱۷/۳	۴۲/۹	۳۱	۷	۱/۹	وقتی اعضای خانواده ما برای انجام کاری جمع می شوند، همه مشارکت می کنند
۶	۳/۳۲۶۱	۱۳/۲	۳۱	۳۶/۹	۱۲/۹	۵/۹	برای ما «با هم بودن» اعضای خانواده بسیار مهم است
۷	۳/۱۶۷۱	۳/۸	۳۰/۲	۴۵/۳	۱۵/۱	۴/۶	اعضای خانواده ما برای تصمیم گیریهای خود با سایر اعضا مشورت می کنند

برای دستیابی به یافته ها براساس سطح سنجش متغیرها از آزمونهای آمستقل، تحلیل واریانس، ضریب همبستگی پیرسون و ضریب همبستگی تائوبی کندال استفاده شده است که به ترتیب براساس نوع متغیرها در جداول زیر آورده شده است

جدول ۶. نتایج آزمون فرضیه بر اساس آزمون T مستقل بر متغیر وابسته (کیفیت زندگی)

نوع ارتباط	سطح معناداری دوطرفه		آماره T		مقدار F	انحراف معیار	میانگین	گروهها	متغیر	ردیف
	واریانس های نابرابر	واریانس های برابر	واریانس های نابرابر	واریانس های برابر						
رد	۰/۵۲۹	۰/۵۲۴	۱/۸۶۱-	۰/۶۳۸	/۰۱۲	۰/۴۷۷۴	۳/۱۶۷۵	مرد	جنسیت	۱
						۰/۷۱۹۲	۳/۱۱۸۹	زن		
تایید	/۰۰۰	/۰۰۰	۳/۸۳۷	۴/۲۵۳	۵/۱۴۰	۰/۴۴۱۵۶	۳/۲۳۴۵	دارم	وسیله شخصی	۲
						۰/۵۵۸۰۷	۲/۹۹۹۵	ندارم		

برای تحلیل و تبیین اینکه متغیر وابسته در سطح سنجش کمی و متغیرهای مستقل در سطح سنجش اسمی هستند از آزمون t مستقل استفاده می کنیم که خروجی جداول مذکور نشان می دهد با توجه به آماره t در دو متغیر و سطح معنی داری می توان نتیجه گرفت که بین جنسیت و کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود ندارد اما در متغیر وسیله شخصی رابطه معناداری بین دو متغیر یعنی کیفیت زندگی و وسیله شخصی مشاهده می شود و می توان بر این اساس نتیجه گرفت که داشتن وسیله شخصی بر کیفیت زندگی تاثیر دارد و می تواند میزان کیفیت زندگی روستاییان را افزایش دهد.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه ها بر اساس تحلیل واریانس بر متغیر وابسته (کیفیت زندگی)

نوع ارتباط	سطح معناداری	خطای استاندارد میانگین	انحراف معیار	مقدار F	میانگین	متغیر	ردیف
رد	۰/۳۵۸	۰/۰۲۵۳۱	/۴۸۷۵۱	۱/۱۰۷	۳/۱۶۹۳	نوع کار	۱
تایید	۰/۰۳۲	۰/۰۲۹۹۱	/۴۶۹۱۰	۲/۶۶۵	۳/۱۹۳۱	دوشغله بودن	۲
رد	۰/۲۵۵	۰/۴۸۸۹۰	/۴۸۸۹۰	۱/۳۰۳	۳/۱۶۸۶	نوع محصول زراعی	۳
تایید	۰/۵۰	۰/۰۲۵۳۱	۰/۴۲۶۴۲	۲/۳۹۸	۳/۴۱۷	نوع محصول باغی	۴

باتوجه به اینکه متغیر وابسته در سطح سنجش کمی و متغیرهای مستقل در سطح سنجش کیفی می باشند از آنالیز واریانس یک طرفه استفاده می شود خروجی جدول نشان می دهد که بر اساس نتایج محاسبات مقدار F و سطح معناداری متغیرهای می توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای مستقل نوع کار و نوع محصول زراعی با کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود ندارد و می توان نتیجه گرفت که این دو متغیر تاثیری بر کیفیت زندگی ندارند اما با توجه به محاسبات متغیرهای مستقل دوشغله بودن و نوع محصول باغی رابطه معناداری بین این دو متغیر و کیفیت زندگی وجود دارد و می توان بر این اساس نتیجه گرفت که دو شغله بودن و نوع محصول باغی بر کیفیت زندگی تاثیر دارد و می تواند کیفیت زندگی روستاییان را افزایش دهند.

جدول ۸. نتایج آزمون فرضیه بر اساس ضریب همبستگی کندال بر متغیر وابسته (کیفیت زندگی)

نوع ارتباط	سطح معناداری	خطای استاندارد میانگین	انحراف معیار	مقدار F	میانگین	متغیر	ردیف
رد	۰/۳۵۸	۰/۰۲۵۳۱	۰/۴۸۷۵۱	۱/۱۰۷	۳/۱۶۹۳	نوع کار	۱
تایید	۰/۰۳۲	۰/۰۲۹۹۱	۰/۴۶۹۱۰	۲/۶۶۵	۳/۱۹۳۱	دوشغله بودن	۲
رد	۰/۲۵۵	۰/۴۸۸۹۰	۰/۴۸۸۹۰	۱/۳۰۳	۳/۱۶۸۶	نوع محصول زراعی	۳
تایید	۰/۰۵۰	۰/۰۲۵۳۱	۰/۴۲۶۴۲	۲/۳۹۸	۳/۴۱۷	نوع محصول باغی	۴

باتوجه به اینکه متغیر وابسته و متغیرهای مستقل هر دو در سطح سنجش رتبه ای اندازه گیری شدند برای بررسی رابطه این دو متغیر از آزمون کندال استفاده شده است. با توجه به مقدار آزمون همبستگی متغیرها و سطح معناداری، می‌توان نتیجه گرفت که بین وضعیت تاهل و سطح تحصیلات با کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود ندارد بر این اساس می‌توان گفت که وضعیت تاهل و سطح تحصیلات تأثیری بر میزان کیفیت زندگی روستاییان ندارد.

جدول ۹. نتایج آزمون فرضیه‌ها بر اساس ضریب همبستگی پیرسون بر متغیر کیفیت زندگی

ردیف	متغیر	ضریب همبستگی	سطح معناداری	نوع ارتباط
۱	میزان سن	۰/۰۲۳	۰/۶۶۲	رد
۲	تعداد افراد خانوار	-۰/۰۳۸	۰/۴۷۲	رد
۳	میزان درآمد	۰/۰۵۴	۰/۰۳۲	تایید
۴	مقدار زمین زیرکشت	۰/۰۲۱	۰/۰۴۶	تایید
۵	زیرساخت‌های کشاورزی	۰/۶۴۷ **	۰/۰۰۰	تایید
۶	زیرساخت‌های کالبدی	۰/۳۱۸ **	۰/۰۰۰	تایید
۷	زیرساخت‌های نهادی	-۰/۰۳۶	۰/۴۸۵	رد
۸	زیرساخت‌های اجتماعی	۰/۲۴۵ **	۰/۰۰۰	تایید
۹	امکانات رفاهی	۰/۱۰۳ *	۰/۰۴۷	تایید
۱۰	مشارکت خانوادگی	۰/۳۷۲ **	۰/۰۰۰	تایید

باتوجه به اینکه هم متغیر وابسته و هم متغیرهای مستقل در سطح سنجش کمی هستند از آزمون پیرسون استفاده می‌کنیم بر اساس نتایج جدول، با توجه به ضریب همبستگی و سطح معناداری بین متغیرهای می‌توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای میزان سن، تعداد افراد خانوار و زیرساخت‌های نهادی با متغیر کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود ندارد اما براساس نتایج جدول بین متغیرهای میزان درآمد، مقدار زمین زیرکشت، زیر ساخت‌های کشاورزی، زیرساخت‌های کالبدی، زیرساخت‌های اجتماعی، امکانات رفاهی و مشارکت خانوادگی با متغیر کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود دارد بر اساس نتایج جدول می‌توان گفت که متغیرهای زیر ساخت‌های کشاورزی، زیرساخت‌های کالبدی، زیرساخت‌های اجتماعی، امکانات رفاهی و مشارکت خانوادگی تأثیر بسزایی بر روی کیفیت زندگی روستاییان دارند و نوع رابطه شان مثبت و مستقیم می‌باشند.

نتیجه گیری

زندگی موهبتی الهی است که انسان‌ها در طول عمر خویش از آن بهره‌مند می‌شوند قرن حاضر شاهد تغییرات چشمگیری در مورد دیدگاه آدمی نسبت به زندگی بوده است. در این قرن تنها حفظ زندگی به شکل معمول مطلوب نبوده، بلکه ارتقای کیفیت زندگی در مینه‌های متعدد تلاش اساسی جوامع تلقی می‌شود داشتن کیفیت زندگی مردم همواره آرزو بشر بوده و هست در ابتدا آرزو بهبود وضعیت‌های ظاهری افراد از قبیل میزان درآمد، تحصیلات، سلامتی جسمی و مسکن محدود بود ولی اکنون به طیف‌های وسیعی از جمله متغیرهای کیفی و ذهنی توجه می‌شود کیفیت زندگی امروزه در زمره مهمترین عواملی است که به عنوان یک سد در راه رشد و ترقی جوامع و سازمان‌ها دارد بنابراین باید با شناخت بعدی کیفیت زندگی موجود و ریشه‌ها و علل وجودی آنها، تصمیمات لازم را برای ارتقای آن اتخاذ نمود بر این اساس الگوهای ارزیابی محیط زندگی به ویژه در ارتباط با میزان رضایتمندی ساکنین می‌توانند در شناسایی وضع موجود، آگاهی از نقاط ضعف و قوت، کاستی‌ها با هدف ارتقای کیفیت محیط‌های زندگی مفید واقع شوند. مطالعه کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم نشان می‌دهد که روستاها دارای بر خورداری‌های متفاوت در ابعاد مختلف شاخص‌های کیفیت زندگی روستایی هستند. در این پژوهش متغیر کیفیت زندگی به عنوان متغیر وابسته (Y) در این تحقیق به عنوان اصلی‌ترین عامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. و تأثیر عوامل فردی، زیرساخت‌های کشاورزی، زیرساخت‌های کالبدی، زیرساخت‌های نهادی، زیرساخت‌های اجتماعی، امکانات رفاهی، مشارکت خانوادگی، میزان درآمد، نوع کار، میزان تحصیلات، نوع دوشغله بودن، مقدار زمین زیرکشت، نوع محصول زراعی، نوع محصول باغی و وسیله شخصی به عنوان متغیرهای مستقل (X) و عوامل فردی شامل: سن، وضعیت تاهل، جنسیت و تعداد اعضای خانواده بر متغیر وابسته کیفیت زندگی مورد تجزیه و

تحلیل قرار گرفته است. با توجه به یافته‌های توان گفت که ساکنان روستاها، ممکن است در حالی که دارای شرایط (امکانات بهتر) مساعدی باشند، چندان از محیط زندگی خود راضی نباشند و در مقابل، ممکن است افراد ساکن در روستاهای دارای امکانات کمتر زندگی، از زندگی خود راضی باشند. اثرات زیرساخت‌های روستایی می‌تواند در روستا شامل موارد: ۱- اثرات بر تولید ۲- اثرات بر درآمد ۳- اثرات بر کیفیت رفاهی زندگی ۴- اثرات بر تخصیص منابع و اشتغال می‌باشد. آماده سازی زیرساخت‌های روستایی می‌تواند بر اساس عوامل: ۱- تلاش برای ایجاد تعاونی‌ها و مشارکت‌ها و همکاری‌های اجرایی ۲- تلاش‌های آبخیزداری در مشروعیت توسعه، از طریق: الف- تجهیزاتی انرژی ب- امکانات آبرسانی ج- چرخه (گردش) آب د- کانال‌ها و رودخانه‌ها ۳- کوشش‌های طبقات اجتماعی برای همکاری سازنده و بااهمیت برای پیش‌بینی‌های لازم منطبق با تاسیسات زیربنایی روستایی ۴- کوشش‌های تحقیقی ۵- تلاش‌های اجرایی برای اداره منابع، امکانات، فعالیت‌های نیروی انسانی انجام گیرد. همچنین سلسله تاسیسات زیرساختی روستایی اهمیت فزاینده‌ای در افزایش تولیدات کشاورزی دارد. همچنین یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که ساکنین در نواحی روستایی از برخی شاخص‌های مرتبط با کیفیت زندگی رضایت بالا و در موردی از شاخص‌های رضایت پایینی دارد. به طوری که در مورد زیرساخت‌های نهادی میانگین پاسخ‌های بدست آمده در برابر دیگر شاخص‌ها رقم پایین‌تری را نشان می‌دهد. نتیجه آزمون این فرضیه نشان می‌دهد، که بین زیرساخت‌های نهادی و کیفیت زندگی روستاییان رابطه معناداری وجود ندارد بدین معنی که هرچه قدر روستاییان از زیرساخت‌های نهادی از جمله سازماندهی روستایی (عملکردشوراها و دهیاری)، حمایت‌های بانکی و حمایت‌های جهاد کشاورزی رضایت نداشته باشند به همان میزان کیفیت زندگی آنان کاهش می‌یابد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های خراسانی و همکاران (۲۰۱۴) همسومی باشد.

در مورد زیرساخت‌های کشاورزی، نتیجه آزمون فرضیه نشان داد، که زیرساخت‌های کشاورزی و کیفیت زندگی روستاییان رابطه معناداری وجود دارد، بدین معنی که هرچه قدر روستاییان از زیرساخت‌های کشاورزی از جمله داشتن امکانات کشاورزی (وجود زمین‌های حاصلخیز، آب کشاورزی، داشتن تراکتور)، اعتبارات کشاورزی و داشتن مکانی برای انبار یا فرآوری محصولات کشاورزی و باغی خود برخوردار باشند به همان میزان رضایتشان از زندگی بالا رفته و به همان میزان باعث افزایش کیفیت زندگی آنان می‌شود و بالعکس هم اتفاق می‌افتد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های رضوانی و همکاران (۲۰۱۳) همسومی باشد.

در مورد زیرساخت‌های کالبدی، نتیجه آزمون این فرضیه نشان می‌دهد، که بین زیرساخت‌های کالبدی و کیفیت زندگی روستاییان رابطه معناداری وجود دارد، بدین معنی که هرچه قدر روستاییان از زیرساخت‌های کالبدی از جمله وضعیت فیزیکی مناسب در روستا (وجود نانوائی، دسترسی به جاده، نزدیکی به شهر)، داشتن مسکن نوساز، امکانات مناسب مسکونی (سیستم گرمایشی و سرمایشی، سرویس بهداشتی، حمام و...)، داشتن مراکز فرهنگی و مذهبی از قبیل مسجد و کتابخانه، و داشتن وسیله نقلیه شخصی برخوردار باشند میزان رضایتشان از زندگی بالا رفته و به همان میزان باعث افزایش کیفیت زندگی آنان می‌شود و بالعکس هم اتفاق می‌افتد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های آزادی و همکاران (۲۰۱۳)، حیدری (۲۰۱۱)، کوچکی نژاد و همکاران (۲۰۱۱) همسومی باشد.

در مورد زیرساخت‌های اجتماعی، نتیجه آزمون این فرضیه نشان می‌دهد، که زیرساخت‌های اجتماعی و کیفیت زندگی روستاییان رابطه معناداری وجود دارد، بدین معنی که هرچه قدر روستاییان از زیرساخت‌های اجتماعی از جمله داشتن امکانات سلامتی و بهداشتی (خانه بهداشت، درمانگاه، بیمارستان، آب آشامیدنی سالم) و داشتن امکانات آموزشی (مدرسه و مهد کودک) برخوردار باشند میزان رضایتشان از زندگی بالا رفته و به همان میزان باعث افزایش کیفیت زندگی آنان می‌شود و بالعکس هم اتفاق می‌افتد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های آزادی و همکاران (۲۰۱۳)، رضوانی و همکاران (۲۰۱۳)، حیدری (۲۰۱۱) همسومی باشد.

در مورد امکانات رفاهی، نتیجه آزمون این فرضیه نشان می‌دهد، که بین امکانات رفاهی و کیفیت زندگی روستاییان رابطه معناداری وجود دارد، بدین معنی که هرچه قدر روستاییان از امکانات رفاهی موجود در روستا از جمله داشتن امکانات ورزشی و تفریحی (سالن ورزشی، فضاهای تفریحی) امکانات رفاهی درون‌خانه‌ای (کامپیوتر، اینترنت، تلویزیون) برخوردار باشند به همان میزان باعث افزایش کیفیت زندگی آنان می‌شود و بالعکس هم اتفاق می‌افتد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های خراسانی و همکاران (۲۰۱۴)، کوچکی نژاد و همکاران (۲۰۱۱) همسومی باشد.

در مورد مشارکت خانوادگی نتیجه آزمون این فرضیه نشان می‌دهد، که بین مشارکت خانوادگی و کیفیت زندگی روستاییان رابطه معناداری وجود دارد، بدین معنی که هرچه قدر روستاییان از مشارکت خانوادگی از جمله داشتن ارتباط بیشتر اعضای خانواده، همکاری و کمک در کارها، مشارکت فکری و عاطفی بالایی برخوردار باشند به همان میزان باعث افزایش کیفیت زندگی آنان می‌شود و بالعکس هم اتفاق می‌افتد. همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های حیدری (۲۰۱۱) همسومی باشد.

افزون بر این، بررسی‌ها نشان داد بین ابعاد مختلف کیفیت زندگی در نواحی روستایی، همبستگی مستقیم و معناداری وجود دارد و رضایتمندی در هر بعد از شاخص کیفیت زندگی، همسو و هم‌جهت با دیگر ابعاد این شاخص است. به علاوه، هر یک از ابعاد بررسی شده، رابطه معناداری با رضایتمندی نهایی از کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم دارند و هر یک از این ابعاد قادر به تبیین و پیش‌بینی درصدی از تغییرات متغیر وابسته کیفیت زندگی در نواحی روستایی هستند در این میان، توان و تبیین و اثرگذاری مستقیم زیرساخت‌های کشاورزی، زیرساخت‌های کالبدی، زیرساخت‌های اجتماعی و مشارکت خانوادگی در میزان رضایتمندی نهایی از کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم، نسبت به دیگر ابعاد بررسی شده بیشتر و قوی‌تر است. در مجموع، تمام ابعاد بررسی شده از شاخص کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم، قادر به تبیین حدود ۴۳ درصد از تغییرات میزان رضایتمندی از کیفیت زندگی در نواحی روستایی هستند و حدود ۵۷ درصد باقی‌مانده توسط عواملی خارج از چهارچوب این تحقیق می‌باشد.

باتوجه به این مطالب می‌توان پیشنهادهایی را برای ارتقای محدوده مورد مطالعه ارائه داد که عبارت‌اند از:

- بهبود زیرساخت‌هایی که تا حدودی ضعیف هستند مانند کیفیت آب، حمل و نقل عمومی و وضعیت بهداشت
- ایجاد زمینه‌های جلب مشارکت بیشتر مردم در کارهای عمومی روستا از طریق شورای محلی و دهیاری روستا
- حمایت دولت بویژه سازمان جهاد کشاورزی و بانک‌ها از کشاورزان و اعطای تسهیلات مناسب به آنها
- تمرکز عمده به زیرساخت‌ها و توانمندی‌سازی آنها بر اساس برنامه‌های توسعه محلی
- زمینه فراهم کردن بسترهای لازم برای گسترش و اجرای طرح‌های نوسازی در روستاهای شهرستان طارم

منابع

- آزادی، یونس، تقدیسی، احمد، جمشیدی، علیرضا، جمینی، داود. (۱۳۹۲). ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی استان ایلام (مطالعه موردی دهستان کارزان). *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۳.
- اسمیت، دیوید. ام. (۱۳۸۲). کیفیت زندگی رفاه اجتماعی و عدالت اجتماعی، ترجمه حاتمی نژاد و اردبیلی. *نشریه اطلاعات سیاسی - اقتصادی*، ۱۸۵-۱۸۶، ۴۹-۷۱.
- بدری، سید علی (۱۳۹۰). سنجش شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی در نواحی روستایی مطالعه موردی هستان جغرافیای جنوبی شهرستان ترکمن، *مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۲۴(۲).
- حیدری، علی. (۱۳۹۰). بررسی شاخص‌های کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی استان کهگیلویه و بویراحمد. *مسکن و محیط روستا*، ۱۳۶، ۶۶-۵۱.
- خراسانی، محمدامین و حاجیلو، مهدی و ولی‌زاده، زینب. (۱۳۹۴). سنجش و ارزیابی مولفه‌های کیفیت زندگی در روستاهای دهستان کرسف شهرستان خداآباد. *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی* ۳(۸)، ۶۵-۷۸.
- رضوانی، محمد رضا، منصوریان، حسین. (۱۳۸۷). سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها، مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۱(۳).
- رضوانی، محمد رضا، منصوریان، حسین، احمدآبادی، حسن، احمدآبادی، فرشته، پروائی هره دشت، شیوا. (۱۳۹۱). سنجش عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی سالمندان در مناطق روستایی، مطالعه موردی شهرستان نیشابور. *فصل‌نامه پژوهش‌های روستایی*، ۴(۲)، ۱۵-۳۱.
- عبداللهی، خسرو، هدایتی‌نیا، سعید، احمدوند، مصطفی. (۱۳۹۱). سنجش کیفیت زندگی بررسی تأثیر رفاه و سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی در مناطق روستایی شهرستان بویراحمد. *فصل‌نامه پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۲، ۸۹-۱۱۲.
- غفاری، غلام، رضا، امید. (۱۳۸۷). کیفیت زندگی در برنامه‌های عمرانی و توسعه ایران. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۳۰، ۹۵-۱۱۲.
- غفاری، غلامرضا و امید، رضا. (۱۳۸۸). کیفیت زندگی، شاخص توسعه توسعه اجتماعی، تهران: نشر شیرازه. ۷.

کوچکی نژاد، فاطمه، رمضان زاده لسبوئی، مهدی، معصوم پورسماگوش، جعفر، فتاحی، احدالله. (۱۳۸۹). بررسی و سنجش کیفیت زندگی در نواحی روستایی بخش مرکزی شهرستان کرمانشاه. چشم انداز جغرافیایی مطالعات انسانی، ۱۴، ۱۲۰-۱۳۷.

نیازی، محسن، فریدون، وحید. (۱۳۸۳). تاملی در مورد رابطه بین ساختار خانواده و مشارکت اجتماعی در شهر کاشان. نشریه نامه علوم اجتماعی، ۳(۲۳)، ۴۳-۶۰.

- Bloom, D. E., Craig, P. H., & Malaney, P. N. (2001). *The quality of life in rural Asia*. Asian Development Bank.
- Brauer, R., & Dymitrow, M. (2014). Quality of life in rural areas: A topic for the Rural Development policy?. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, 25(25), 25-54.
- Castells, Manuel (1996). *The Rise of the Network Society* (The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume 1). Malden, MA: Blackwell Publishers, Inc. (556 pages, bibliography 51 pages, index 23 pages).
- Chambers, R. (1995). Poverty and livelihoods: whose reality counts?. *Environment and urbanization*, 7(1), 173-204.
- Epley, D. R., & Menon, M. (2008). A method of assembling cross-sectional indicators into a community quality of life. *Social Indicators Research*, 88(2), 281-296.
- Pal, A. K., & Kumar, U. C. (2005). Quality of Life (QoL) concept for the evaluation of societal development of rural community in West Bangal, India. *Asia-Pacific Journal of Rural Development*, 15(2), 83-93.
- Rabiifar, V. (2015). Analysis and Impact Assessment Hadi projects in economic and Social development of rural settlements (Case study: villages of the Zanjan province). *Journal of Regional Planning*, 5(17), 90-75. (in Persian)
- Schuessler, K. F., & Fisher, G. A. (1985). Quality of life research and sociology. *Annual review of sociology*, 11(1), 129-149.
- VanZerr M., Seskin, S. (2011). Recommendations Memo Livability and Quality of Life Indicators, *Social Indicators Research* 34, 33-68.